

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. kovo 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Socialinė politika — Direktyva 2008/104/EB — Darbas per laikinojo įdarbinimo įmones — 4 straipsnio 1 dalis — Naudojimosi darbu per laikinojo įdarbinimo įmones draudimai ar apribojimai — Pateisinimai — Bendrojo intereso pagrindai — Peržiūros pareiga — Apimtis“

Byloje C-533/13

dėl *Työtuomioistuin* (Suomija) 2013 m. spalio 4 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2013 m. spalio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto (AKT) ry

prieš

Öljytuote ry,

Shell Aviation Finland Oy

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Ó Caoimh (pranešėjas), C. Vajda ir S. Rodin, teisėjai E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, C. G. Fernlund, J. L. da Cruz Vilaça ir F. Biltgen,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorius I. Illéssy, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. rugsėjo 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto (AKT) ry*, atstovaujamos *asianajajat* A. Viljander ir J. Hellsten,
- *Öljytuote ry* ir *Shell Aviation Finland Oy*, atstovaujamų *asianajajat* A. Kriikkula ir M. Kärkkäinen,
- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos J. Heliskoski,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Möller,

* Proceso kalba: suomių.

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas ir R. Coesme,
— Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos K. Szíjjártó ir M. Fehér,
— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
— Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Falk ir C. Hagerman,
— Norvegijos vyriausybės, atstovaujamos I. Thue ir D. Tønseth,
— Europos Komisijos, atstovaujamos J. Enegren ir I. Koskinen,
susipažinęs su 2014 m. lapkričio 20 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/104/EB dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones (OL L 327, p. 9) 4 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant darbuotojų profesinės sąjungos *Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto (AKT) ry* (toliau – AKT) ginčą su darbdavių asociacija *Öljytuote ry* ir šios asociacijos nare įmone *Shell Aviation Finland Oy* (toliau – SAF) dėl pastarosios įmonės įdarbintų laikinųjų darbuotojų.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2008/104 I skyriaus, pavadinto „Bendrosios nuostatos“, 4 straipsnyje „Apribojimų ar draudimų peržiūra“ nustatyta:

„1. Naudojimosi darbu per laikinojo įdarbinimo įmones draudimai ar apribojimai yra pateisinami tik dėl bendrojo intereso, visų pirma susijusio su laikinųjų darbuotojų apsauga, darbuotojų sveikatos ir saugos darbe reikalavimais arba poreikiu užtikrinti, kad darbo rinka veiktų tinkamai ir kad būtų užkirstas kelias pažeidimams.

2. Ne vėliau kaip iki 2011 m. gruodžio 5 d. valstybės narės, pagal nacionalinės teisės aktus, kolektyvines sutartis ir praktiką pasikonsultavusios su socialiniais partneriais, peržiūri naudojimosi darbu per laikinojo įdarbinimo įmones apribojimus ar draudimus, kad patikrintų, ar jie yra pateisinami dėl 1 dalyje minėtų priežasčių.

3. Jei tokie apribojimai ar draudimai yra nustatyti kolektyvinėmis sutartimis, 2 dalyje nurodytą peržiūrą gali atlikti atitinkamą sutartį sudarę socialiniai partneriai.

4. 1, 2 ir 3 dalys nepažeidžia nacionalinių reikalavimų dėl laikinojo įdarbinimo įmonių registravimo, licencijavimo, sertifikavimo, finansinių garantijų ar stebėsenos.

5. Valstybės narės ne vėliau kaip iki 2011 m. gruodžio 5 d. informuoja Komisiją apie 2 ir 3 dalyse nurodytos peržiūros rezultatus.“

- 4 Pagal minėtos direktyvos 11 straipsnio 1 dalį ne vėliau kaip iki 2011 m. gruodžio 5 d. valstybės narės priima ir paskelbia įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus šiai direktyvai įgyvendinti, arba užtikrina, kad socialiniai partneriai susitarimo būdu nustatytų būtinas nuostatas.

Suomijos teisė

- 5 Direktyva 2008/104 į vidaus teisę buvo perkelta priėmus įstatymą, keičiantį Darbo sutarties įstatymą (*Työsopimuslaki (55/2001)*), ir Įstatymą dėl komandiruočių darbuotojų (*Lähetystä työntekijöistä annettu laki (1146/1999)*).
- 6 Iš Teisingumo Teismui pateiktos medžiagos matyti, kad nacionalinės teisės aktuose nėra nuostatų, susijusių su draudimais arba apribojimais darbo per laikinojo įdarbinimo įmones srityje, kaip antai nustatytais šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje. Parlamentui pateiktame Vyriausybės įstatymo dėl minėtų įstatymų dalinio pakeitimo projekto motyvų santraukoje šiuo klausimu nurodama, kad „Direktyva [2008/104] įpareigoja valstybes nares peržiūrėti draudimus ir apribojimus darbo per laikinojo įdarbinimo įmones srityje. Tai tikslus administracinis reikalavimas, nustatantis valstybėms narėms pareigą peržiūrėti apribojimus ir draudimus darbo per laikinojo įdarbinimo įmones srityje ir informuoti Komisiją apie peržiūros rezultatus prieš baigiantis [šios] direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui. Minėtos direktyvos 4 straipsnyje numatyta peržiūros pareiga neįpareigojo valstybių narių iš dalies pakeisti teisės aktų, net jei neįmanoma pateisinti draudimų ir apribojimų darbo per laikinojo įdarbinimo įmones srityje 4 straipsnio 1 dalyje numatytomis priežastimis“.
- 7 Suomija atliko peržiūrą, kaip tai reikalaujama pagal šią direktyvą, ir 2011 m. lapkričio 29 d. jos rezultatus pateikė Komisijai.
- 8 1997 m. birželio 4 d. Bendrajame susitarime, sudarytame *Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto* (TT, Pagrindinė pramonės ir ekonomikos federacija), dabar – *Elinkeinoelämän keskusliitto* (EK, Pagrindinė ekonomikos federacija), ir *Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö* (SAK, Suomijos pagrindinė profesinių asociacijų organizacija), apibrėžiamos, be kita ko, sąlygos, kurioms esant darbuotojų galima ieškoti išorėje.
- 9 Pagal minėto Bendrojo susitarimo 8.3 sąlygą:

„Įmonės naudojasi darbo per laikinojo įdarbinimo įmones paslaugomis tik siekdamas sumažinti pernelyg didelį darbo krūvį ar atlikti kitas darbo užduotis, atsizvelgiant į ribotą trukmę ar pobūdį, kai jų darbuotojai negali tokių užduočių atlikti dėl skubos, jų laikino pobūdžio, reikalaujamos profesinės kompetencijos, būtinybės panaudoti specialias priemones ar kitų panašių priežasčių.

Naudojimasis darbo per laikinojo įdarbinimo įmones paslaugomis yra nesąžininga praktika, jei įmonių, kurios naudojasi išorės darbuotojais, įdarbinti laikinieji darbuotojai ilgą laiką atlieka įprastinį įmonės darbą kartu su jos nuolatiniiais darbuotojais ir jiems vadovauja ta pati administracija.

<...>“

- 10 Kolektyvinės sutarties sunkvežimių su cisternomis ir naftos produktų sektoriuje (toliau – taikoma kolektyvinė sutartis), kurios šalys yra *Öljytuote ry* ir AKT, 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kurios turinys atitinka minėtą 8.3 sąlygą.
- 11 Pagal Kolektyvinių sutarčių įstatymo (*Työehtosopimuslaki (436/1946)*) 7 straipsnį kolektyvinės sutarties pažeidimo atveju laikinuosius darbuotojus naudojančiai įmonei gali būti skirta iki 29 500 eurų dydžio bauda.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 12 SAF yra įmonė, tiekianti degalus keliems Suomijos oro uostams. Jos darbuotojai šiuose oro uostuose pildo orlaivių degalų bakus, vykdo kokybės kontrolę ir atlieka kitas pagalbines užduotis, susijusias su orlaiviais.
- 13 Pagal 2010 m. su laikinojo įdarbinimo įmone *Ametro Oy* pasirašytą sutartį SAF privalėjo pasinaudoti *Ametro Oy* įdarbintais laikiniais darbuotojais, kad pakeistų į laikinojo nedarbingumo atostogas išėjusius darbuotojus arba kad susitvarkytų su padidėjusiu darbo krūviu. Iki 2010 m. SAF, norėdama susitvarkyti su šiomis užduotimis, naudojos kitos laikinojo įdarbinimo įmonės darbuotojais.
- 14 AKT kreipėsi su ieškiniu į *Työtuomioistuin* (Darbo teismas) prašydama įpareigoti *Öljytuote ry* ir SAF sumokėti Įstatymo dėl kolektyvinių sutarčių 7 straipsnyje numatytą piniginę baudą už taikomos kolektyvinės sutarties 29 straipsnio 1 dalies sąlygos pažeidimą. AKT teigia, kad nuo 2008 m. SAF nuolat ir be pertraukos įdarbina laikinuosius darbuotojus, kad šie atliktų užduotis, visiškai atitinkančias jos pačios darbuotojų atliekamas užduotis, o tai yra nesąžiningas naudojimas laikiniais darbuotojais, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Iš tiesų laikiniems darbuotojams pavesta vykdyti įprastas įmonės užduotis kartu su jos nuolatiniais darbuotojais ir jiems vadovauja ta pati administracija, nors jie ir neturi specialių profesinių žinių ir įgūdžių. Be to, šie laikinieji darbuotojai sudaro didelę žmogiškųjų išteklių dalį, atsizvelgiant į vieno darbuotojo išdirbtų metų skaičių.
- 15 Tačiau atsakovės pagrindinėje byloje mano, kad naudojimas laikiniais darbuotojais pateisinamas teisėtais motyvais, nes juo iš esmės siekiama pakeisti darbuotojus metinių ir laikinojo nedarbingumo atostogų laikotarpiais. Jos taip pat teigia, kad taikomos kolektyvinės sutarties 29 straipsnio 1 dalis neatitinka Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalies. Iš tiesų ši sutarties nuostata nėra susijusi nei su laikinųjų darbuotojų apsauga, nei su jų sveikatos apsaugos ir darbo saugos reikalavimais. Ji taip pat negarantuoja sklandaus darbo rinkos veikimo ir neužkerta kelio pažeidimams. Be to, šioje nuostatoje nustatyti draudimai ir apribojimai, kurie atima iš darbdavių galimybes pasirinkti tinkamiausias įdarbinimo formas, atsizvelgiant į jų veiklą, ir apriboja laikinojo įdarbinimo įmonių galimybes siūlyti savo paslaugas kitoms įmonėms. Net jei šioje direktyvoje aiškiai nenumatyta, nacionaliniai teismai turi netaikyti minėtos direktyvos tikslams prieštaraujančių draudimų ir apribojimų darbo per laikinojo įdarbinimo įmones srityje.
- 16 *Työtuomioistuin* pageidauja, kad, prieš jam priimant sprendimą nagrinėjamoje byloje, Teisingumo Teismas išaiškintų Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalyje nustatytos pareigos apimtį.
- 17 Šiuo klausimu *Työtuomioistuin* mano, jog negalima atmesti fakto, kad šioje nuostatoje, siejamoje su to paties straipsnio kitose dalyse nustatyta peržiūros pareiga, tik nustatoma paprasta procesinė pareiga atlikti vienkartinę peržiūrą. Tačiau iš šios nuostatos teksto matyti, kad ji draudžia nustatyti draudimus ar apribojimus darbo per laikinojo įdarbinimo įmones srityje, nebent jie būtų pateisinami joje nurodytais bendraisiais interesais. Vadovaujantis Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalimi, kaip savarankiška nuostata, valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad jų nacionalinėse teisės sistemose nebūtų tokių draudimų ar apribojimų.
- 18 Nacionalinio teismo manymu, šios direktyvos tikslas, nurodytas jos 2 straipsnyje, – pripažinti laikinojo įdarbinimo įmones darbdavėmis, tuo pat metu atsizvelgiant į poreikį nustatyti tinkamą darbo per laikinojo įdarbinimo įmones naudojimo sistemą, siekiant veiksmingai prisidėti prie darbo vietų kūrimo ir lanksčių darbo formų plėtojimo, – būtų nepasiektas, jei minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalis neturėtų tokios apimties. Be to, Direktyva 2008/104, atsizvelgiant į jos 22 konstatuojamąją dalį, turi būti siejama su SESV 49 ir 56 straipsniais, reglamentuojančiais laisvę teikti paslaugas ir įsisteigimo laisvę. Taigi, atrodo, taikomos kolektyvinės sutarties 29 straipsnio 1 dalyje numatyti apribojimai, susiję su Suomijoje įsteigtos įmonės ir kitoje valstybėje narėje įsteigtos įmonės laikinųjų darbuotojų teikimu, yra nesuderinami su šiomis nuostatomis.

- 19 Jei būtų patvirtintas šis paskutinis aiškinimas, reiktų patikrinti, ar Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalyje draudžiamas šis nacionalinės teisės aktas ir jei draudžiamas, išnagrinėti, kokių mastu, nesant jokios šią minėtos direktyvos nuostatą perkeliančios vidaus teisės priemonės, fizinis asmuo galėtų kito fizinio asmens atžvilgiu remtis minėto nacionalinės teisės akto neatitiktimi šiai nuostatai.
- 20 Šiomis aplinkybėmis *Työtuomioistuin* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Direktyvos 2008/104 dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones 4 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja nacionalinės institucijos, įskaitant teismus, įpareigojamos joms prienamomis priemonėmis nuolat užtikrinti, jog nebūtų nustatytos nacionalinės teisės nuostatos arba kolektyvinių sutarčių sąlygos, kurios prieštarautų šioje direktyvoje nustatytoms taisyklėms, arba, jei tokių atsirastų, kad jos nebūtų taikomos?
 2. Ar Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos laikinuosius darbuotojus galima naudoti tik tam tikrais konkrečiais atvejais, kaip antai, siekiant sumažinti pernelyg didelius darbo krūvius arba atlikti darbą, kurio negali atlikti pačios įmonės darbuotojai? Ar ilgalaikį laikinųjų darbuotojų panaudojimą atlikti įprastines įmonės darbo užduotis kartu su įmonės darbuotojais galima laikyti neteisėtu darbu per laikinojo įdarbinimo įmones?
 3. Jei būtų nustatyta, kad nacionalinės teisės aktai prieštarauja Direktyvai 2008/104, kokiomis priemonėmis gali pasinaudoti nacionalinis teismas, kad įgyvendintų minėtoje direktyvoje nustatytus tikslus, kai kalbama apie fiziniams asmenims privalomą kolektyvinę sutartį?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 21 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja nacionalinės institucijos, įskaitant teismus, įpareigojamos netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, kuri nustato draudimą arba apribojimą pasinaudoti laikiniais darbuotojais, jei jie nepateisinami bendraisiais interesais, kaip tai suprantama pagal minėto 4 straipsnio 1 dalį.
- 22 Atsakovės pagrindinėje byloje ir Vengrijos vyriausybės manymu, iš Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalies teksto, konkrečiau kalbant, iš žodžių junginio „pateisinami tik“, matyti, kad šia nuostata draudžiama nustatyti naudojimosi laikiniais darbuotojais draudimus ar apribojimus, nebent jie būtų pateisinami bendraisiais interesais, taip šiems darbuotojams, laikinojo įdarbinimo įmonėms ir įmonėms naudotojoms aiškiai suteikiant teises, kuriomis galima tiesiogiai remtis nacionalinėse institucijose ir nacionaliniuose teismuose.
- 23 Primintina, kad neabejotinai iš šio nuostatos teksto matyti, kad nacionalinės teisės aktai, kuriuose nustatomi naudojimosi laikiniais darbuotojais draudimai ar apribojimai, turi būti pateisinami dėl bendrojo intereso, visų pirma susijusio su laikinųjų darbuotojų apsauga, darbuotojų sveikatos ir saugos darbe reikalavimais arba būtinybe užtikrinti, kad darbo rinka veiktų tinkamai ir kad būtų užkirstas kelias pažeidimams.
- 24 Tačiau, siekiant nustatyti tikslią Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalies apimtį, šis 4 straipsnis turi būti aiškinamas visas ir turi būti atsižvelgiama į jo kontekstą.
- 25 Šiuo klausimu pažymėtina, kad minėtas 4 straipsnis, pavadintas „Apribojimų ar draudimų peržiūra“, yra skirsnyje, susijusiam su Direktyvos 2008/104 bendrosiomis nuostatomis.

- 26 Taigi, viena vertus, Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta, kad ne vėliau kaip iki 2011 m. gruodžio 5 d. valstybės narės, pasikonsultavusios su socialiniais partneriais, arba šie socialiniai partneriai, kai draudimai ar apribojimai, susiję su naudojimosi laikiniais darbuotojais, numatyti sudarytose kolektyvinėse sutartyse, peržiūri šiuos draudimus ar apribojimus, „kad patikrintų, ar jie yra pateisinami dėl 1 dalyje minėtų priežasčių“.
- 27 Kita vertus, pagal šio 4 straipsnio 5 dalį valstybės narės ne vėliau kaip iki tos pačios datos informuoja Komisiją apie šios peržiūros rezultatus.
- 28 Taigi iš minėto 4 straipsnio 1 dalies, siejamos su kitomis to paties straipsnio dalimis, matyti, kad ji taikoma tik valstybių narių kompetentingoms institucijoms, nustatant joms pareigą peržiūrėti savo nacionalinės teisės aktus, siekiant užtikrinti, kad naudojimosi laikiniais darbuotojais draudimai ar apribojimai būtų pateisinami bendraisiais interesais, ir pareigą informuoti Komisiją apie tokios peržiūros rezultatus. Nacionaliniai teismai negali užtikrinti tokių pareigų.
- 29 Atsižvelgiant į šios peržiūros, kuri turi būti baigta tuo pačiu laiku, kada baigiasi Direktyvos 2008/104 11 straipsnio 1 dalyje numatytas perkėlimo į nacionalinę teisę terminas, rezultatus, valstybėms narėms, kurios privalo visiškai laikytis joms pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalį tenkančių pareigų, gali tekti iš dalies pakeisti nacionalinės teisės aktus darbo per laikinojo įdarbinimo įmones srityje.
- 30 Tačiau minėtos valstybės narės šiuo tikslu gali arba panaikinti draudimus ar apribojimus, kurie negali būti pateisinami pagal šią nuostatą, arba juos pritaikyti taip, kad jie tam tikrais atvejais galėtų būti pateisinami pagal minėtą nuostatą.
- 31 Darytina išvada, kad Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalis, vertinama atsižvelgiant į jos kontekstą, turi būti suprantama kaip apibrėžianti pagrindą, kuriuo remiantis valstybės narės gali vykdyti reguliuojamąją veiklą naudojimosi laikiniais darbuotojais draudimų ar apribojimų srityje, o ne kaip įpareigojanti priimti konkrečius teisės aktus šioje srityje.
- 32 Tokiomis aplinkybėmis į pirmąjį klausimą atsakyti, kad Direktyvos 2008/104 4 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad:
- ji skirta tik kompetentingoms valstybių narių institucijoms ir joms nustato peržiūros pareigą, siekiant užtikrinti naudojimosi darbu per laikinojo įdarbinimo įmones galimų draudimų ar apribojimų pateisinamąjį pobūdį, ir todėl
 - neįpareigoja nacionalinių teismų netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, nustatančios naudojimosi laikiniais darbuotojais draudimus ar apribojimus, kurie nepateisinami bendrojo intereso pagrindais, kaip tai suprantama pagal minėto 4 straipsnio 1 dalį.
- 33 Šiomis aplinkybėmis į antrąjį ir trečiąjį klausimus atsakyti nėra būtina.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 34 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/104/EB dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones 4 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad:

- ji skirta tik kompetentingoms valstybių narių institucijoms ir joms nustato peržiūros pareigą, siekiant užtikrinti naudojimosi darbu per laikinojo įdarbinimo įmones galimų draudimų ar apribojimų pateisinamąjį pobūdį, ir todėl
- ji neįpareigoja nacionalinių teismų netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, nustatančios naudojimosi laikiniais darbuotojais draudimus ar apribojimus, kurie nepateisinami bendrojo intereso pagrindais, kaip tai suprantama pagal minėto 4 straipsnio 1 dalį.

Parašai.